
ВОЛОДИМИР КОСТЯНТИНОВИЧ М'ЯКУШКО ДО 90-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Цього року виповнюється 90 років від дня народження видатного українського еколога, геоботаника, дендролога, доктора біологічних наук, професора В.К. М'якушка.

Володимир Костянтинович народився 15 грудня 1922 р. у м. Жмеринка Вінницької області у робітничій сім'ї, де було семеро дітей. Закінчивши в 1940 р. середню школу, він навчався в Бакинському військовому училищі зенітної артилерії. Під час війни брав участь в обороні Севастополя. В одному з боїв з фашистами на Сапун-горі Володимир був тяжко поранений і потрапив у військовий госпіталь у Херсонській області. Під час штурму міста госпіталь захопили німці. Як військовополонений В.К. М'якушко три роки перебував у концентраційному таборі на території Німеччини. По закінченні війни після 6-місячної перевірки його було поновлено у військовому званні та звільнено у запас.

У повоєнні роки Володимир Костянтинович працює на залізниці, спочатку — кочегаром, пізніше — помічником машиніста. У 1948 р. вступає до Львівського сільськогосподарського інституту на лісогосподарський факультет. Після закінчення інституту з відзнакою у 1953 р. В.К. М'якушко був залишений на кафедрі загального лісівництва, де працював спочатку лаборантом, а потім асистентом. У ці роки серед його наукових зацікавлень домінує лісова ботаніка. Набуті під час навчання та роботи у Львівському сільськогосподарському інституті

В.К. М'якушко

знання стали підґрунтям для подальшої наукової роботи.

У 1962 р. В.К. М'якушко переїздить до Києва. В Інститут ботаніки ім. М.Г. Холдного АН України він прийшов вже зрілою людиною з усталеним світоглядом та великим бажанням працювати. В цій науковій установі вчений пройшов шлях від молодшого наукового співробітника до заступника директора, захистив кандидатську і докторську дисертації. Спочатку Володимир Костянтинович працював у відділі геоботаніки, у 1971 р. деякий час

завідував відділом науково-технічної інформатії. З 1972 р. В.К. М'якушко — заступник директора з наукових питань, з 1976 до 1980 р. — очолював відділ екології та охорони рослинності.

У 1965 р. В.К. М'якушко захистив кандидатську дисертацію на тему «Черешня (*Cerasus avium* Moench) в лісах західних областей УРСР». Через сім років за матеріалами дисертації опублікував монографію на тему «Черешня в лісах України». В цій праці розглянуто питання систематики, морфології, екологічних особливостей і поширення черешні, будову кореневої системи, властивості росту, продуктивність і природне поновлення, участь у лісових культурах. Автор акцентував увагу на господарському значенні черешні та заходах щодо її поновлення. Він наводить карти загального ареалу черешні, детально аналізує її суцільне розповсюдження на Правобережжі України та окремі локалітети в межах Лівобережного Лісостепу і півдня

Кримського півострова. Автор провів піонерні дослідження популяції черешні в передгірських і гірських умовах Кримських гір. Як лісознавець автор особливо яскраво виявив себе при укладанні таблиці «Кульмінація приросту черешні», де в розрізі регіонів і геоботанічних округів Волинського Лісостепу, Західного Поділля, Прикарпаття та Карпат проаналізував яруси і склад деревостанів, їхні бонітети, вік, висоту та об'єм.

Володимир Костянтинович був співавтором колективної монографії «Рослинність УРСР. Ліси» (1971). Наведені ним на основі власних досліджень та літературних узагальнень описи грабово-дубових, ялицево-букових лісів України та соснових лісів Українських Карпат є важливим внеском у лісову геоботаніку. Складену В.К. М'якушом разом з Г.І. Біликом карту лісів України та їхньої продуктивності використано у багатьох атласах та посібниках.

Протягом усієї наукової діяльності Володимир Костянтинович вивчав соснові ліси України. В нашій країні немає жодного масиву соснових лісів, який би він не дослідив, ставши неперевершеним знавцем цієї лісової формації. За матеріалами проведених досліджень захищено докторську дисертацію, а у 1978 р. опубліковано монографію на тему «Сосновые леса равнинной части УССР», яка є значним внеском у вітчизняну науку.

У цій монографії з біогеоценотичних позицій наведено оригінальну класифікацію рівнинних соснових лісів України і схарактеризовано не лише чисті соснові бори, а й субформації грабово-дубово-соснових лісів. Усебічно схарактеризовано біологічну продуктивність соснових лісів, висвітлено аллопатичні аспекти взаємодії деревних рослин у ландшафтних екосистемах соснових лісів, подано розроблені автором рекомендації щодо оптимізації ведення лісового господарства у соснових лісах. В Україні не видано іншої монографії, в якій би так глибоко і всебічно було схарактеризовано біо-

логічну продуктивність лісових формацій. Книга В.К. М'якушка є зразком наукової монографії для молодих дослідників.

Після публікації зазначеної монографії автор не полишив досліджень соснових лісів України. Як завідувач відділу екології та охорони рослинності він разом зі своїми співробітниками закладає мережу екологічних напівстаціонарів у різних регіонах України. Результати аналізу проведених спостережень лягли в основу нової книги В.К. М'якушка (зі співавторами) — «Екологія соснових лесов» (1989). Якщо перша монографія про соснові ліси є класичною геоботанічною монографією, то друга — екологічною працею. В ній із системних позицій висвітлено закономірності функціонування екосистем соснових лісів у зв'язку з мікрокліматичними, ґрунтовими, гідрологічними та ценотичними умовами. Ця монографія є одним з перших в Україні синфітоекологічних досліджень.

З 1980 р. В.К. М'якушко працює в Українській сільськогосподарській академії завідувачем кафедри дендрології та охорони природи, а з 1991 р. — професором цієї кафедри. Він читав студентам курси дендрології, екології, охорони природи і розробив методичні рекомендації щодо їх викладання. З особливою турботою Володимир Костянтинович особисто опікувався дендропарком академії. Його оригінальним внеском у розбудову дендропарку стала колекція рідкісних та зникаючих видів рослин у лісових культурфітоценозах.

В.К. М'якушко є автором першого українського посібника з екології (1984 р., у співавторстві), який одержав схвальну оцінку колег, зокрема рецензію написав академік А.М. Гродзинський. Видана у 1986 р. праця на тему «Охорона природи» (у співавторстві) є логічним продовженням попередньої книги.

Важливим внеском Володимира Костянтиновича у вивчення та викладання екології є посібник «Сільськогосподарська екологія» (1992 р., у співавторстві). У ньому детально

висвітлено організацію та функціонування агроландшафтів як екологічних систем, розглянуто організаційно-господарську, ґрунтову, агро меліоративну, водогосподарську підсистеми цієї складної системи. Показано взаємозв'язок між сільським та лісовим господарством, висвітлено роль лісових насаджень в оптимізації сільськогосподарських ландшафтів, обґрунтовано показники оптимальної лісистості.

В.К. М'якушко був керівником Проблемної ради лісогосподарського факультету, головою спеціалізованої вченої ради із захисту дисертацій при Українському національному аграрному університеті, членом спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій при Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного та Центральному республіканському ботанічному саду АН УРСР. Протягом багатьох років Володимир Костянтинович

був членом Українського ботанічного товариства, понад 10 років очолював його екологічну секцію.

Незважаючи на тяжку хворобу в останні роки життя, В.К. М'якушко не залишив наукову роботу, давав цінні поради молодим колегам.

28 лютого 2011 р. серце Володимира Костянтиновича М'якушка зупинилось.

Володимир Костянтинович був не лише видатним вченим та педагогом, а й непересічною особистістю. Визначальними його якостями були надзвичайна енергійність та працьовитість, любов до людей, вміння розгледіти справжній талант і підтримати його на шляху становлення, готовність прийти на допомогу, дати мудру пораду, здатність успішно розв'язувати складні проблеми. Таким Володимир Костянтинович назавжди залишився в нашій пам'яті.

В.І. Мельник, І.С. Івченко